

Udenlandsk flykatastrofepost 1939 – 1947

med svenske relationer

På Djurslands Filatelistiske Højskole kom jeg med en appel til kursisterne om at udstille på DJURS 2013. For mit eget vedkomne ville jeg starte på en ny samling med Finlands løvetype fra 1930 på forsendelser.

Samme lørdag aften fandt jeg kassen frem med materialet, og så var jeg i gang, men sådan gik det ikke helt. I kassen finder jeg (Illustration 1) en brev uden frimærker, og hvad gør dén så i den kasse? Det er et ekspresbrev stemplet Helsinki 6.XI.1941 og sendt til København (17.11.1941), hvor det er stemplet "Indgaaet med i. af Frimærke". Derudover er der et stempel "PAR SERVICE AÉRIEN TRANS-ATLANTIQUE EUROPE-ETATS-UNIS" som voldte mig nogle kvaler.

III. 1

På grund af mine samlinger med svensk dampskibspost er jeg medlem af Posthistoriska nätverket (www.posthistoria.nu) og i deres forum lavede jeg en ny tråd "Hvilken ulykke". Der gik ca. en ½ time og så var mysteriet løst. (Tilbage i 1980erne erhvervede jeg et finsk brev, som det tog mig 4 år at analysere), men da havde vi ikke internettet. Det viser sig at dette brev har været med i en postsæk, som var ombord på vandpostflyveren SAMPO på vej mod Stockholm via Åbo, hvor tankene var blevet fyldt inden turen over til Stockholm. Desværre var brændstoffet af så dårlig kvalitet, at SAMPOs ene motor kort efter starten i Åbo gik i stå, og kort tid efter sker det også for de to andre motorer, så SAMPO måtte nødlande i Åbos skærgård. Passagerer og besætning bliver bjerget, men desværre var der en tysk kvinde der forsøgte at svømme i land, men omkom i det kolde vand. Nogle få timer derefter dør hendes mand af et hjertestop.

Stemplet "PAR SERVICE AÉRIEN TRANSATLANTIQUE EUROPE-ETATS-UNIS" er en fejl, det skulle være et tresproget violet stempel på finsk, svensk og fransk (Illustration 2):

III. 2

Lähetys vahingoittunut lento-onnettomuudessa

Forsändelsen skadats under flygolycka

L'envoi endommagé par accident d'aviation

Expresbrevet bliver i København forsynet med endnu et stempel "Indgaaet med Mangel af Frimærke". På bagsiden er der en censurbanderole og –stempel. Ankomststemplet København Ø 17.11.1941.

Med denne forsendelse i hånden var det ikke finske løvetyper, men derimod katastrofepost jeg skulle arbejde videre med. Fra min gamle Finlands samling havde jeg stadig materialet fra Bores og Heimdalls forlis, og så var der allerede nu materiale til de første 10 plancher.

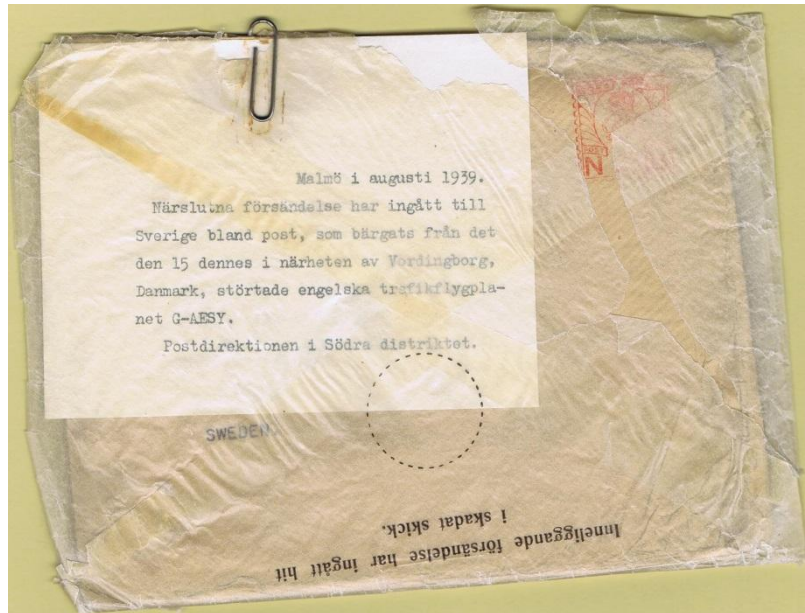
Det eksponat der udstilles på Hornslet 20-14 er på 1 ramme, og nu indeholder den udelukkende flykatastrofer med svenske relationer. Denne artikel beskæftiger sig udelukkende med flyulykker udenfor Sverige.

Vordingborg

Den 15. august 1939 kl. 13²⁰ udbrød der brand i passagerkabinen på et fly fra British Airways Lockheed 10A Electra (reg. G-ASEY) over Falster, og flyvemaskinen, der var på vej fra London til Stockholm med mellemlanding i Hamburg og København, styrtede ned i Storstrømmen. Af de i alt 6 personer ombord redder kun den 20 årige luftkaptajn Clifford Wright livet ved at knuse en rude. Blandt de omkomne var det britiske konservative parlamentsmedlem Anthony C. Crossley.

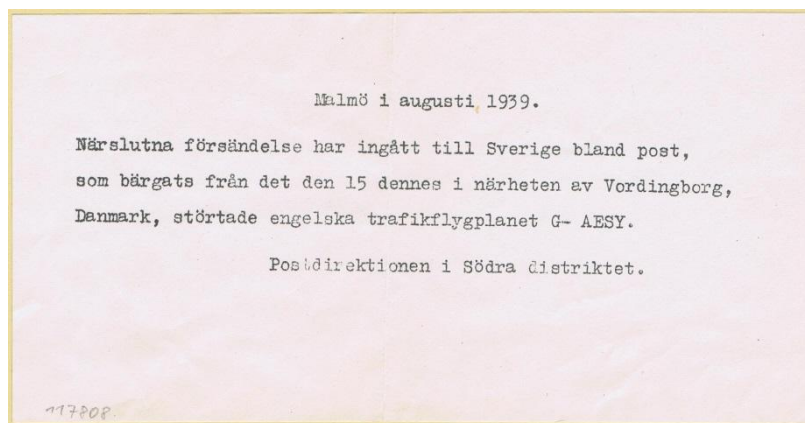
Christiani og Nielsens kraner arbejdede stadig på Storstrømsbroen, og det var en af disse kraner der senere hævdede vraget.

Samlingen indeholder 2 breve fra ulykken med 2 forskellige etiketter. Illustration 3 er brevet med "Ambulance", som er en kuvert anvendt til viderebefordring af den beskadigede forsendelse. Brevet er sendt fra Birmingham 14. august 1939.

III. 3

Det andet brev med den noget større etikette (Illustration 4) er sendt fra London samme dag.

III. 4

Lissabon

På www.tradera.com kom en forsendelse til salg (Illustration 5), som var sendt fra Buenos Aires, Argentina med Yankee Clipper (vandflyver) til Lissabon, som uheldigvis den 22. februar 1943 rammer den ene vinge vandoverfladen på floden Tajo. Flyet bliver smadret og der omkommer 34 personer deriblandt romanforfatteren Ben Robertson og skuespillerinden Tamara Drasin. En anden amerikansk skuespillerinde Jane Froman reder livet takket være co-piloten, som hun senere

bliver gift med. Hun vendte tilbage til Europa for at underholde de amerikanske tropper under anden verdenskrig.

III. 5

Illustration 6 er et brev sendt fra New York 6. februar 1943. Bemærk de 2 breves forskellige etiketter.

III. 6

Kastrup Lufthavn

Søndag den 26. januar 1947 var der klar frostvejr og kraftig blæst. Den hollandske KLM-rutemaskine var lige landet og skulle videre til Stockholm. Ombord var bl.a. Sveriges 40 årige kronpris Gustav Adolf og i København steg 12 passagerer på heriblandt den amerikanske sangerinde Grace Moore og vores egen Gerda Neumann.

De obligatoriske låse var påsat efter nøje fastlagte regler på højde- og sideror, af en 19 årig elev, så de ikke stod og blafrede for meget. Eleven fjernede låsene igen før start, og fremviste dem én for én for kaptajnen og derefter lægge dem på gulvet ved passagerdøren.

Kort tid efter starten stod det klart at noget var helt galt. Flyet steg næsten lodret i vejret og vendte rundt og styrtede ned med fyldte brændstoftanke. Det udviklede sig til en storbrand der afgav en kolossal varme, som vanskeliggjorde slukningsarbejdet. Da posten altid er pakket i bundter er skaderne rimelig begrænset, som det også ses af illustration 7 der er et brev der er sendt fra Brussel, og stemplet 27.1.1947, via Amsterdam til København. Brevet er stadig med indhold, som ikke bærer præg af at være åbnet. Brevet er viderebefordret til Sockholm og derfra til Helsinki.

III. 7

Uanset hvad den egentlige årsag var, vil denne ulykke altid betegnes som den en af de frygteligste, måske fordi der var flere kendte personer ombord, men også det, at der stod mange i lufthavnsbygningen og så på da ulykken skete. Måske var der et eller andet med en glemt rorlås, og en uopmærksom flykaptajn, som er nævnt i havarirapporten.

Hans Urbak.